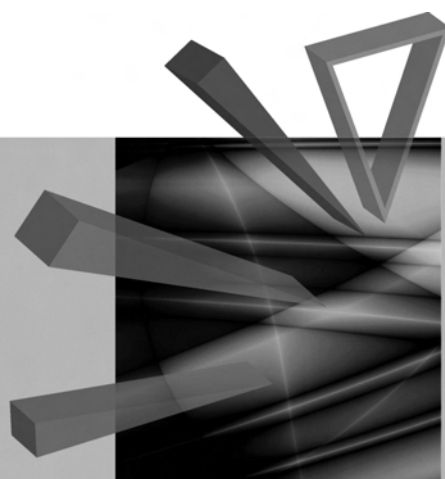

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

244

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Andrzej Raszkowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Piotr Bury, Beata Filipiak, Tadeusz Grabiński, Anna Malina, Danuta Stawasz,
Edward Stawasz, Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Aleksandra Śliwka

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon,
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-229-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na poziom identyfikatorów innowacyjności typu Output	15
Marek Szajt: Zmiana pozycji innowacyjnej regionów w rozszerzającej się Unii Europejskiej	29
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innowacyjność a rozwój regionalny – model miękki	39
Katarzyna Widera: Analiza porównawcza poziomu innowacyjności regionów	48
Elżbieta Sobczak: Statystyczna analiza pracujących według intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	56
Malgorzata Markowska: Klasyfikacja unijnych regionów ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie Output)	66
Dariusz Głuszczyk: Regionalny system innowacji – ujęcie definicyjne i modelowe (dyskusje na gruncie teorii).....	81
Andrzej Sztando: Ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji – raport z badań.....	90
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: Ocena pozycji polskich regionów ze względu na inteligentną specjalizację w europejskiej przestrzeni z wykorzystaniem klasyfikacji rozmytej.....	102
Anna Beata Kawka: Wpływ jakości kapitału ludzkiego na rozwój regionalny	114
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny a poziom rozwoju gospodarczego polskich województw – model miękki	124
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regionalne zróżnicowanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstw w Polsce	136
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: Rola ekoinnowacji w procesie zrównoważonego rozwoju regionu	147
Katarzyna Szymańska: Innowacyjność regionu jako narzędzie kształtujące kulturę organizacyjną MSP.....	158
Łukasz Mamica: Wzornictwo przemysłowe jako sektor przemysłów kreatywnych.....	168
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Łańcuchy dostaw w kształtowaniu innowacyjności regionów Polski zachodniej.....	178
Patrycja Zwiech: Znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju województwa zachodniopomorskiego.....	190

Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Wsparcie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju województwa łódzkiego.....	201
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań empirycznych.....	211
Marek Obrębalski: Współczesne problemy polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski.....	218
Bogdan Leszkiewicz: Strategie Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej.....	228
Tomasz Dorożyński: Polityka spójności Unii Europejskiej a gospodarka lokalna i regionalna.....	236
Ewa Kusideł: Wpływ polityki spójności na konwergencję wewnętrzną w Polsce	246
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Analiza porównawcza województw Polski ze względu na wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2010	257
Mariusz Wiśniewski: Regionalne zróżnicowanie absorpcji unijnego wsparcia dla polskiej wsi.....	266
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE i JASPERS na rzecz wzrostu gospodarczego	278
Alojzy Zalewski: Rynkowe uwarunkowania konkurencji terytorialnej w świetle inwestycji rzeczowych	290
Małgorzata Leśniak-Johann: Uwarunkowania konkurencji i współpracy w kontekście rozwoju turystyki na pograniczu dolnośląsko-saksońskim. Zarys problemu	300
Emilia Bogacka: Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami	312
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Karkonoskie parki narodowe (Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský Národní Park) a rozwój transgranicznej przestrzeni regionalnej	321
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Analiza porównawcza sytuacji makroekonomicznej Polski i krajów ościennych w okresie 20 lat przemian gospodarczych.....	330
Zbigniew Piepiora: Występowanie katastrof naturalnych w Europie i międzynarodowa współpraca w zakresie przeciwdziałania ich skutkom.....	342
Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju regionów basenu Morza Śródziemnego	357
Adam Dąbrowski: Globalizacja a regionalizm	366
Krzysztof Malik: Wybrane metody oceny polityki rozwoju regionu.....	374
Dorota Rynio: Regiony problemowe wobec nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce	394

Piotr Rzeńca: Parki tematyczne jako czynnik rozwoju gospodarki. Identyfikacja zjawiska.....	405
Renata Lisowska: Uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych na przykładzie województwa łódzkiego.....	416
Aleksandra Koźlak: Transport jako czynnik rozwoju regionalnego	425
Adam Przybyłowski: Inwestycje transportowe w województwie dolnośląskim w aspekcie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	435
Paweł Andrzejczyk: Znaczenie logistyki zwrotnej dla zrównoważonego rozwoju regionu	450
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Wojewódzkie planowanie przestrzenne – istota, możliwości i ograniczenia.....	460
Andrzej Raszkowski: Wybrane aspekty orientacji marketingowej jednostek terytorialnych.....	470
Krzysztof Wiktorowski: Tożsamość regionalna i lokalna jako element zrównoważonego rozwoju regionu zachodniopomorskiego	480
Jan Polski: Efekty zewnętrzne w marketingu urbanistycznym	491
Danuta Stawasz: Regionalne zróżnicowania rozwoju polskich regionów po 10 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego	501
Beata Bal-Domańska: Klasyfikacja podregionów Polski szczebla NUTS-3 ze względu na poziom rozwoju gospodarczego	509
Łukasz Mach: Zastosowanie metod wielowymiarowej analizy do oceny potencjału rozwojowego regionów.....	520
Grażyna Karmowska: Porównanie rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2007	530
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stymulowanie zrównoważonego rozwoju w regionie zachodniopomorskim przy wykorzystaniu dobrych praktyk.....	542
Maria Kola-Bezka: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionu w świetle wyników badania ankietowego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	552
Joanna Kosmaczewska: Przedsiębiorczość jako stymulanta turystycznego rozwoju obszarów wiejskich.....	563
Sandra Misiak: Aktywność zawodowa kobiet w województwie zachodniopomorskim	573
Agnieszka Skowronek-Grądział: Analiza porównawcza obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury służącej ochronie środowiska	582
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analiza zróżnicowania przestrzennego wydatków na usługi z zakresu oświaty i wychowania w Polsce	594
Anna Majchrzak: Ocena sytuacji finansowej powiatów województwa wielkopolskiego z wykorzystaniem metody Warda	602
Marian Maciejuk: Struktura pomocy publicznej dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006-2009	612

Tomasz Kołakowski: Pomoc publiczna udzielona przez dolnośląskie samorządy podmiotom gospodarczym – dynamika i rodzaje wsparcia.....	623
Andrzej Wasiak: Restrukturyzacja w PKP na przykładzie PKP Energetyka SA	636
Monika Murzyn-Kupisz: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego a efekty mnożnikowe w gospodarce lokalnej i regionalnej.....	645
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Wykorzystanie wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej do grupowania wspólnot mieszkaniowych	658
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Działalność eksportowa spółek z udziałem kapitału zagranicznego – regionalne zróżnicowania w Polsce.....	668

Summaries

Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of the European regional space regarding the level of Output innovation identifiers	28
Marek Szajt: Change in the innovative position of regions in the enlarging European Union.....	38
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innovation and regional development – the soft model	47
Katarzyna Widera: Comparative analysis of the level of innovation in regions.....	55
Elżbieta Sobczak: Statistical analysis of workforce by the intensity of R&D activity in EU countries	65
Malgorzata Markowska: EU regions classification by the dynamics of innovation characteristics (regarding Output)	80
Dariusz Głuszczyk: Regional innovation system – the definitive and the model approach (theoretical discussions).....	89
Andrzej Sztando: Assessment of the regional innovation strategies implementation systems – a study report.....	101
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: The assessment of Polish regions with regard to smart specialization in European space applying fuzzy classification.....	113
Anna Beata Kawka: The influence of human capital quality on regional development.....	123
Iwona Skrodzka: Intellectual capital influence and the level of economic development in Polish regions – the soft model.....	135
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regional differentiation of enterprise intellectual capital in Poland.....	146
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: The role of eco-innovation in the process of sustainable development of a region.....	157

Katarzyna Szymańska: Region innovativeness as a tool shaping the organisational culture of SMEs.....	167
Lukasz Mamica: Industrial design as a sector of creative industries.....	177
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Supply chain in shaping the innovativeness of Western Poland regions	189
Patrycja Zwiech: The importance of human capital in the development of West Pomeranian Voivodeship	200
Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Support for the innovativeness of small and medium-sized enterprises in the development of Łódź Voivodeship.....	210
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Financial instruments supporting the innovativeness of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship in the light of empirical research	217
Marek Obrębalski: Contemporary problems of the regional policy of the European Union and Poland	227
Bogdan Leszkiewicz: Strategies of the European Union regional policy	235
Tomasz Dorożyński: The role of EU cohesion policy in regional and local economy.....	245
Ewa Kusidel: The impact of the cohesion policy on the internal convergence in Poland	256
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Comparative analysis of Polish Nuts 2 level regions from the point of view of the level of using European funds from the European Regional Development Fund for the period between January 2007 and June 2010	265
Mariusz Wiśniewski: Regional diversification of EU support absorption for Polish rural areas.....	277
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE and JASPERS for economic growth.....	289
Alojzy Zalewski: Market determinants of territorial competition in the light of material investments.....	299
Małgorzata Leśniak-Johann: Conditions of the cooperation and competition in tourism in Saxony–Lower Silesian borderland. Selected problems.....	311
Emilia Bogacka: Cooperation in the area of public safety in the Poland–Germany borderland.....	320
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Giant Mountains national parks (KPN and KRNAP) and the development of cross-border regional space	329
Anna Malina, Dorota Mierzwa: A comparative analysis of macroeconomic situation in Poland and neighbouring countries in the 20-year period of structural changes	341
Zbigniew Piepiora: The occurrence of natural disasters in Europe and the international cooperation in the field of counteracting their results	356

Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Determinants of social and economic development of the Mediterranean basin regions.....	365
Adam Dąbrowski: Globalization and regionalization.....	373
Krzysztof Malik: Chosen methods of regional development policy evaluation	393
Dorota Rynio: Problem regions in the face of a new paradigm of the regional policy in Poland	404
Piotr Rzeńca: Theme parks as a factor in the development of economy. An identification of the phenomenon	415
Renata Lisowska: The determinants of SME growth in marginalized regions illustrated with the example of Łódź Voivodeship	424
Aleksandra Koźlak: Transport as a factor of regional development	434
Adam Przybyłowski: Transport investments in Lower Silesian Voivodeship in the context of sustainable development strategy	449
Paweł Andrzejczyk: The significance of reverse logistics for balanced region development.....	459
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Voivodeship spatial planning – the essence, opportunities and constraints.....	469
Andrzej Raszkowski: Selected aspects of the marketing orientation of territorial units	479
Krzysztof Wiktorowski: Regional and local identity as an element of sustainable development of the West Pomeranian region.....	490
Jan Polski: External effects in urban marketing.....	500
Danuta Stawasz: Regional differences in the development of Polish regions after the establishment of territorial self-government	508
Beata Bal-Domańska: Classification of Polish sub-regions (NUTS-3) by economic development level	519
Łukasz Mach: Application of the methods of multidimensional comparative analysis as a basis for parameters assignment of development potential of regions.....	529
Grażyna Karmowska: A comparison of the development of the subregions of West Pomeranian Voivodeship in 1999-2007.....	541
Ewa Mazur-Wierzbička: Stimulating sustainable development in West Pomeranian Voivodeship by using good practices.....	551
Maria Kola-Bezka: Entrepreneurship as a factor of regional development on the basis of the survey results of the residents of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship	562
Joanna Kosmaczewska: Entrepreneurship as a stimulus to tourism development in rural areas	572
Sandra Misiak: Professional activity of women in West Pomeranian Voivodeship.....	581
Agnieszka Skowronek-Grądziel: A comparative analysis of rural areas in the field of environment protection infrastructure	593

Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analysis of spatial differentiation of expenditure on education in Poland.....	601
Anna Majchrzak: Financial standing of counties in Greater Poland Voivodeship assessed with Ward's method.....	611
Marian Maciejuk: The structure of public aid for entrepreneurs in Poland in the period 2006-2009.....	622
Tomasz Kołakowski: Public aid granted to economic entities by Lower Silesian self-governments – dynamics and types of support.....	635
Andrzej Wasiak: Restructuring in PKP illustrated by the case of PKP Energetyka SA.....	644
Monika Murzyn-Kupisz: Activities aimed at preservation of cultural heritage and multiplier effects in the local and regional economy.....	657
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Using the multidimensional discriminant analysis for grouping housing cooperatives.....	667
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Export activity of companies with foreign capital – regional differences in Poland.....	677

Andrzej Wasiak

Uniwersytet Łódzki

RESTRUKTURYZACJA W PKP NA PRZYKŁADZIE PKP ENERGETYKA SA

Streszczenie: W artykule przedstawiono w sposób ogólny proces restrukturyzacji PKP Energetyka i jego poszczególne etapy. Spółka ta należy do Grupy PKP SA, ale stanowi osobny podmiot prawa handlowego. W artykule opisano także istotę i rodzaje restrukturyzacji, zaprezentowano skutki procesów restrukturyzacji PKP, przedstawiono charakterystykę i zmiany organizacyjno-prawne spółki oraz dokonano krótkiej analizy wybranych aspektów działalności i finansów spółki PKP Energetyka. W podsumowaniu zawarto informacje dotyczące przyszłości spółki, która prawdopodobnie jako pierwsza ze spółek Grupy PKP będzie sprywatyzowana w 2012 r.

Słowa kluczowe: restrukturyzacja, spółki, infrastruktura kolejowa, energetyka.

1. Wstęp

Uruchomienie procesu zmian w polskim systemie politycznym i ekonomicznym oznaczało dla publicznego transportu kolejowego, reprezentowanego wyłącznie przez przedsiębiorstwo PKP, gwałtowną i głęboką przebudowę otoczenia, do której przewoźnik był zupełnie nieprzygotowany. Na skutek zmiany zasad konstrukcji budżetu państwa oraz zasilania i obciążeń finansowych przedsiębiorstw najważniejsi dotychczasowi klienci kolei – surowcowe gałęzie przemysłu, budownictwo, energetyka, uspołecznione rolnictwo i handel – znaleźli się w jakościowo nowej, wyraźnie pogorszonej sytuacji.

Tendencja spadkowa w zakresie kolejowych przewozów towarowych (jak i pasażerskich) utrzymywała się przez całą dekadę lat 90. i na początku bieżącego stulecia (średnio do 2005 r.). Miało to zasadniczy wpływ na sytuację finansową i płatniczą PKP (spadek wpływów z przewozów i drastyczne ograniczenie dotacji budżetowych). Na taką kondycję płatniczą kolei wpłynęły również nieuregulowane należności za przewozy krajowe i tranzyt. W tej sytuacji jedynym wyjściem było przygotowanie tak ogromnego przedsiębiorstwa do daleko idących przekształceń.

Przedmiotem artykułu jest proces restrukturyzacji PKP i jego poszczególne etapy. Należy podkreślić, że restrukturyzacja tak wielkiej firmy nie miała jeszcze w Polsce miejsca i nie można było bazować na żadnych wcześniejszych doświadczeniach. Siłą rzeczy nie uniknięto błędnych decyzji.

Celem artykułu jest ukazanie tego procesu w jednej z największych firm państwowych oraz komercjalizacji i funkcjonowania Polskich Kolei Państwowych, ze szczególnym uwzględnieniem spółki PKP Energetyka.

W ostatnim czasie wiele mówiło się i nadal się dyskutuje na temat zmian w polskim kolejnictwie, a jednak przeciętny pasażer zmian tych – w sensie pozytywnym – nie dostrzega. Tymczasem jednak tak ogromną firmę podzielono na mniejsze spółki i część z nich przygotowuje się do prywatyzacji w niedalekiej przyszłości. Zmian tych nie widać m.in. dlatego, że PKP jest przedsiębiorstwem bardzo zadłużonym, obciążonym ogromnym majątkiem trwałym (często niewykorzystanym i niszczącym), niedoinwestowanym oraz w dalszym ciągu generującym koszty, z przerostem administracji.

2. Istota i rodzaje restrukturyzacji

Restrukturyzacja przedsiębiorstw, najogólniej rzecz ujmując, jest zmianą o charakterze radykalnym. Dotyczy szeroko pojętej organizacji, a więc elementów składowych i procesów zachodzących między nimi. Celem tego procesu jest przywrócenie równowagi wewnętrznej między organizacją i otoczeniem [Sapijaszka 1997, s. 23].

W naszej gospodarce pojęcie restrukturyzacji wprowadzono, poczynając od 1990 r., w związku z ustawą z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Do jego upowszechnienia przyczyniły się środki pomocowe, które docierały do Polski wraz z różnymi pakietami programów mających na celu pomoc w uzdrawianiu naszej gospodarki, a zwłaszcza przedsiębiorstw (głównie państwowych).

W zależności od sytuacji wywołujących konieczność wdrożenia przedsięwzięć usprawniających oraz chwili wprowadzania zmian można wyróżnić następujące rodzaje restrukturyzacji [Nalepka 1998, s. 22–23]:

- kreatywną,
- antycypacyjną,
- dostosowawczą,
- naprawczą.

Natomiast w zależności od tego, jakiego obszaru funkcjonowania firmy dotyczą przemiany strukturalne, można wyróżnić restrukturyzację:

- własnościową,
- produktowo-technologiczną,
- ekonomiki i rynku,
- organizacji i zarządzania [Skowronek 1997, s. 80–84].

Można stwierdzić, biorąc pod uwagę wszystkie definicje, że restrukturyzacja to radykalna zmiana w co najmniej jednym z trzech wymiarów przedsiębiorstwa, tzn.:

- w aktywach (zmiana w zakresie i/lub zasięgu działania firmy),
- w strukturze kapitałowej,
- w zarządzaniu [Sapijaszka 1997, s. 28].

Restrukturyzacja powinna prowadzić do przekształceń, w wyniku których przedsiębiorstwo:

- zostanie dostosowane do wymogów gospodarki rynkowej, tzn. będzie dążyło do ekspansji gospodarczej,
- będzie doskonaliło wewnętrzną organizację produkcji, świadczenia usług, przepływu i zarządzania, tak aby sprostać wymogom rynkowym,
- będzie dążyło do minimalizacji kosztów poprzez systematyczne, ciągłe dostosowanie potencjału produkcyjnego i metod wytwarzania do optymalizacji jego wykorzystania [Smoleński, Urban 1993, s. 1–2].

Ze względu na sferę działalności, której ona dotyczy, można wyróżnić:

a) restrukturyzację organizacyjną, która ma na celu poprawę sprawności i efektywności działania kadry zarządzającej poprzez zasadnicze zmiany w strukturze organizacyjnej,

b) restrukturyzację majątkową, dotyczącą działań na aktywach przedsiębiorstwa – sprzedaży niewykorzystanych składników majątkowych, wydzierżawienia lub leasingu majątku pozwalającego na pozyskanie gotówki, utworzenie spółek-córek, a następnie udostępnienie ich udziałów,

c) restrukturyzację finansową, obejmującą umorzenie i rozłożenie w czasie spłaty długu, zamianę wierzytelności na akcje, emisję nowych akcji lub obligacji z przeznaczeniem na spłatę długu, uruchomienie możliwie wszystkich środków prawnych dla egzekucji należności,

d) restrukturyzację zatrudnienia, wiążącą się ze zmianą struktury i przekwalifikowaniem części pracowników, ze zmianą kadry zarządzającej lub – niestety – ze zwolnieniami [*Leksykon prywatyzacji* 1998, s. 181].

Restrukturyzacja to złożony proces przekształceń (zespół działań ekonomicznych, społecznych, technicznych i organizacyjnych), polegających na zmianie strategii działania przedsiębiorstwa oraz przekształceniu zasad jego funkcjonowania i organizacji, które zapewnić mu mogą konkurencyjność na rynku krajowym bądź zagranicznym.

3. Skutki procesów restrukturyzacji PKP

Działania restrukturyzacyjne w obszarze organizacyjno-prawnym polegały na przekształceniu struktury dywizjonalnej PKP w strukturę holdingową. Przekształcenia rozpoczęte w roku 1999 dotyczyły przede wszystkim przygotowania operatorów przewozowych do samodzielnego funkcjonowania, a także dostosowania się, wraz z infrastrukturą kolejową, do nowych warunków pracy administracji terytorialnej. Na bazie majątku PKP wyodrębniono też nowe podmioty prawa handlowego.

W 2000 r. powołano osiem spółek niezależnych, wyodrębnionych ze struktury PKP SA. Wprowadzono również dwuszczeblową organizację zarządzania infrastrukturą kolejową – wiązało się to z likwidacją ośmiu Dyrekcji Okręgowych Infrastruktury Kolejowej oraz redukcją 21 Zakładów Infrastruktury Kolejowej, co naka-

zywała Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” [DzU nr 84, poz. 948].

W 2001 r. działalność rozpoczęła spółka PKP SA i przejęła wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorstwa państwowego PKP. Powstały również spółka PKP Cargo SA, która zajęła się przewozami towarowymi, spółki PKP Intercity Sp. z o.o. i Przewozy Regionalne Sp. z o.o., które objęły przewozy pasażerskie. Utworzono także spółkę PKP Polskie Linie Kolejowe SA, której celem jest zarządzanie liniami kolejowymi. Na podstawie ustawy utworzono też inne spółki pomocnicze, m.in. PKP Energetyka Sp. z o.o. i Telekomunikacja Kolejowa Sp. z o.o.

Polskie Koleje Państwowe podstawową restrukturyzację organizacyjną firmy zakończyły w 2001 r. Głównym celem przeprowadzonych reform była reorganizacja strukturalna kolei, a następnie na jej podbudowie prywatyzacja powstałych spółek. Etap ten jest jednak nadal w fazie przygotowań, a pierwszą planowaną w tamtym okresie do prywatyzacji spółką była PKP Cargo SA [Raport Roczny Grupy PKP S.A. za rok 2005 i 2006].

4. Charakterystyka i zmiany organizacyjno-prawne w PKP Energetyka

W wyniku restrukturyzacji przedsiębiorstwa PKP utworzono w grudniu 1998 r. Dyrekcję Elektroenergetyki Kolejowej, która na podstawie aktu założycielskiego, podpisanego 3 kwietnia 2001 r., została przekształcona w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością „PKP Energetyka”. Samodzielną działalność spółka rozpoczęła 1 października 2001 r. Wówczas PKP Energetyka wchodziła w skład grupy kapitałowej PKP SA, była i jest firmą o zasięgu ogólnokrajowym zajmującą się głównie usługami w zakresie elektroenergetyki [Seruga, Pabiańczyk 2006, s. 183–185].

W strukturze organizacyjnej spółki wyróżniono m.in.:

- Centralę, odpowiedzialną za zarządzanie i koordynowanie pracy zakładów spółki, m.in. prowadzenie dystrybucji i obrotu energii elektrycznej do celów tradycyjnych.
- 15 zakładów spółki, odpowiedzialnych za eksploatację i utrzymanie urządzeń przesyłowo-rozdzielczych, dostawę energii elektrycznej ogólnego użytku. Zakłady te zajmują się dostarczaniem energii elektrycznej na obszarze swojego działania na zasadach określonych w taryfie dla energii elektrycznej PKP Energetyka.

Do podstawowych zadań spółki PKP Energetyka należy:

1. Zakup na rynku zewnętrznym, dystrybucja i obrót energią elektryczną trakcyjną i nietrakcyjną, realizowane na podstawie posiadanych koncesji.
2. Obsługa, utrzymanie i naprawa systemów, obiektów i urządzeń zasilania sieci trakcyjnej i elektroenergetyki nietrakcyjnej.

3. Obsługa, utrzymanie i naprawa urządzeń sieci trakcyjnej i elektroenergetyki nietrakcyjnej.

W dniu 16 stycznia 2009 r. nastąpiła zmiana formy organizacyjno-prawnej ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę akcyjną. Przekształcenie spółki nastąpiło na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników „PKP Energetyka” Sp. z o.o.

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy 2 lutego 2009 r. „PKP Energetyka” spółka z o.o. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym – Rejestrze Przedsiębiorców jako PKP Energetyka Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie.

Kapitał zakładowy PKP Energetyka SA w 2009 r. wynosił 631 131,5 tys. zł, a na dzień 31.12.2010 r. już 701 348,2 tys. zł [Raport Roczny PKP Energetyka za rok 2010].

PKP Energetyka SA wchodzi w skład Grupy PKP, ale stanowi samodzielny podmiot prawa handlowego. Jest przedsiębiorstwem dostarczającym energię elektryczną i jednym z jej większych krajowych odbiorców (3,4% zużycia krajowego). Spółka dysponuje koncesjami na obrót, przesyłanie i dystrybucję energii elektrycznej. Posiada sieć dystrybucyjną na terenie całego kraju, zlokalizowaną zarówno w centrach dużych miast, jak i na terenach słabiej zurbanizowanych oraz o niedostatecznie rozwiniętej infrastrukturze elektroenergetycznej.

Do jednostek organizacyjnych PKP Energetyka SA należą:

- **Centrala Spółki**, która zarządza i koordynuje prace zakładów i oddziałów spółki,
- **Oddział Obrót**, prowadzący zakup i sprzedaż energii elektrycznej,
- **Oddział Dystrybucja**, dostarczający energię elektryczną najwyższej jakości,
- **Oddział Paliwa**, zajmujący się sprzedażą paliw płynnych dla przewoźników kolejowych,
- **15 zakładów**, które świadczą usługi elektroenergetyczne na terenie całego kraju: Zakład Mazowiecki w Warszawie, Zakład Wschodni w Białymstoku, Zakład Kujawski w Bydgoszczy, Zakład Staropolski w Częstochowie, Zakład Śląski w Gliwicach, Zakład Górnośląski w Katowicach, Zakład Świętokrzyski w Kielcach, Zakład Południowy w Krakowie, Zakład Lubelski w Lublinie, Zakład Łódzki w Łodzi, Zakład Zachodni w Poznaniu, Zakład Północny w Sopocie, Zakład Pomorski w Szczecinie, Zakład Dolnośląski we Wrocławiu, Zakład Robot Energetycznych w Słotwinach.

Każdy zakład terytorialnie podzielony jest na mniejsze jednostki, czyli sekcje. Są to komórki zajmujące się bezpośrednio utrzymaniem urządzeń elektroenergetycznych, podstacji trakcyjnych i sieci trakcyjnej. Na koniec 2010 r. spółka zatrudniała 8038 pracowników [www.pkpenergetyka.pl].

5. Działalność i finanse PKP Energetyka SA

Na rynku energii elektrycznej PKP Energetyka SA zajmuje się:

1. Dostarczaniem energii elektrycznej do celów trakcyjnych (18% ogółu usług) – dla zelektryfikowanych linii kolejowych w Polsce przyjęty został system zasilania prądem stałym o napięciu 3000 V. Podstacje trakcyjne, stanowiące źródło zasilania sieci trakcyjnej, zasilane są w większości liniami energetycznymi SN 15 kV przyłączonymi do stacji transformatorowo-rozdzielczych energetyki zawodowej.

2. Dostarczaniem energii elektrycznej do celów nietrakcyjnych – obecne zakłady spółki dostarczają energię na podstawie taryfy zatwierdzonej przez Urząd Regulacji Energetyki. Pozataryfową sprzedają energię, wynikającą z zasady TPA (*Third Party Access*), polegającej na udostępnieniu przez właściciela bądź operatora infrastruktury sieciowej stronom trzecim w celu dostarczenia towarów/usług klientom strony trzeciej (dotyczyć to może np. przesyłu energii elektrycznej, usług telekomunikacyjnych czy usług kolejowych), zajmuje się centrala.

Spółka świadczy również inne usługi.

Tabela 1. Udział klientów w sprzedaży energii w latach 2005, 2006 (w %)

Rodzaj odbiorcy	Sprzedaż energii trakcyjnej za rok		Sprzedaż energii nietrakcyjnej za rok	
	2005	2006	2005	2006
Grupa PKP SA	91,10	88,65	70,30	62,07
Klienci indywidualni	8,90	11,35	29,70	37,93

Źródło: opracowanie wykonane na podstawie Raportu Roczno Grupy PKP SA za rok 2005 i 2006.

Głównymi odbiorcami usług świadczonych przez spółkę PKP Energetyka są spółki wchodzące w skład Grupy Polskie Koleje Państwowe SA. Generują one blisko 89 procent ogólnej sprzedaży spółki. Jest to ściśle związane z jej specjalizacją w zakresie świadczonych usług. Głównymi źródłami finansowania jest obrót energią elektryczną trakcyjną i nietrakcyjną oraz świadczenie usług związanych z obsługą infrastruktury energetycznej. Wynik finansowy w roku 2006 został zamknięty na poziomie 3,29 mln zł zysku [Raport Roczny Grupy PKP S.A. za rok 2006].

Wynik ten w zestawieniu z pozostałymi spółkami należącymi do spółki kapitałowej, jaką tworzy Grupa PKP, był wynikiem bardzo dobrym (tab. 2).

Także ówczesna koniunktura występująca na rynku energetycznym, związana ze wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną, oraz właściwie prowadzona polityka finansowa spółki pozytywnie przekładały się na osiągnięte przez nią wyniki finansowe [Raport Roczny Spółki PKP Energetyka za rok 2006]. Jednak w kolejnym okresie również spółka przyniosła stratę, co przedstawia tab. 3.

Tabela 2. Porównanie wyniku finansowego spółki PKP Energetyka w zestawieniu z innymi podmiotami tworzącymi Grupę PKP w latach 2005, 2006 (w mln zł)

Przychody netto poszczególnych spółek wchodzących w skład Grupy PKP			
Wyszczególnienie	2005	2006	Różnica +/-
PKP SA	109,9	194,4	84,5
PKP Cargo SA	20,1	50,5	30,4
PKP LHS Sp. z o.o.	17,6	64,1	46,5
PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o.	-647,2	-142,5	504,7
PKP Intercity Sp. z o.o.	3,1	34,8	31,7
PKP SKM Sp. z o.o.	0,8	1,9	1,1
PKP WKD Sp. z o.o.	0,0	0,3	0,3
PLK SA	-949,9	-212,9	737
PKP Energetyka Sp. z o.o.	21,2	24,5	3,3
PKP Informatyka Sp. z o.o.	1,2	0,2	1
Telekomunikacja Kolejowa Sp. z o.o.	-43,2	-17,9	25,3
Ogólny wynik finansowy uzyskany przez Grupę PKP	-1466,5	-2,6	1463,9

Źródło: opracowanie wykonane na podstawie Raportu Roczno Grupy PKP SA za rok 2005 i 2006.

Tabela 3. Wyniki finansowe spółek Grupy PKP SA w latach 2008, 2009 (w mln zł)

Wyszczególnienie	2008	2009
PKP SA	763,7	150,5
PKP CARGO	-178,8	-497,5
PKP LHS	19,6	17,1
PKP Intercity	-6,5	-76,8
PKP SKM	0,2	0,2
PKP PLK SA	-110,1	-351,9
PKP Energetyka SA	-13,2	34,8
PKP Informatyka	1,4	-6,7
Telekomunikacja Kolejowa	2,0	-35,2

Źródło: opracowanie wykonane na podstawie Raportu Roczno Grupy PKP SA za rok 2009.

Tabela 4. Udział wybranych przychodów spółki ze sprzedaży głównych usług w latach 2007–2009 (w %)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009
Energia trakcyjna	44,9	45,1	43,0
Energia nietrakcyjna	13,4	15,5	20,7
Sieć trakcyjna	13,1	12,3	10,7
Modernizacja linii kolejowych	21,9	21,0	20,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu Roczno Grupy PKP Energetyka SA za rok 2009.

Zmiany osobowe we władzach spółki oraz inna forma prawna przyniosły poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej firmy.

Jak wynika z tab. 3, PKP Energetyka jako jedyny podmiot Grupy PKP SA w 2009 r. uzyskała znaczącą poprawę wyniku finansowego już w nowej formule prawno-organizacyjnej, osiągając zysk w wysokości ponad 34 mln zł.

W roku 2009 spółka zanotowała przyrost wolumenu sprzedanej energii, zarówno trakcyjnej, jak i nietrakcyjnej. Jednocześnie w strukturze przychodów zmalał udział energii trakcyjnej w stosunku do roku 2008, natomiast wzrósł udział przychodów ze sprzedaży energii nietrakcyjnej, co przedstawia tab. 4. Wiąże się to ze znaczącym wzrostem liczby klientów kupujących energię elektryczną na zasadzie TPA. Równie istotną sferą działalności firmy były modernizacje linii kolejowych, które w 2009 r. stanowiły około 21% całości przychodów spółki.

W roku 2010 spółka wypracowała zysk netto w wysokości 131,6 mln zł, osiągając tym samym najlepszy wynik finansowy w dziesięcioletniej historii. Spółka zajmuje się także obrotem paliwami ciekłymi na potrzeby przewoźników kolejowych. W dniu 28 kwietnia 2010 r. otrzymała od Urzędu Regulacji Energetyki koncesję na tę działalność na kolejowych stacjach paliw. Koncesję ważną do 31 grudnia 2030 r.

6. Podsumowanie

Rozpoczęte na początku lat 90. ubiegłego wieku działania restrukturyzacyjne państwowego przedsiębiorstwa PKP oraz obecnych spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKP mają za zadanie stopniowe dostosowanie przedsiębiorstwa do nowych warunków. Dotychczasowe zmiany nie rozwiązały jednak do końca problemu transportu kolejowego jako całości. Jest to wynikiem braku jednolitej koncepcji kierunku przeprowadzanych zmian w zakresie wyodrębnienia poszczególnych spółek z Grupy PKP oraz ich dalszej prywatyzacji. Dobrym przykładem przedstawionej sytuacji jest spółka PKP Energetyka, świadcząca usługi na rzecz spółek kolejowych.

Spółka ta, specjalizująca się w świadczeniu usług energetycznych dla spółek kolejowych, bardzo dobrze radzi sobie w nowej rzeczywistości wolnego rynku. Przejawia się to poprzez znakomitą sytuację finansową spółki oraz zwiększający się udział w świadczeniu usług energetycznych dla odbiorców zewnętrznych. Jest to wynikiem zwiększającego się popytu na energię elektryczną oraz umiejętnego wykorzystywania regulacji prawnych umożliwiających zakup energii na wolnym rynku, a w dalszej konsekwencji jej odsprzedaż końcowym odbiorcom po konkurencyjnych cenach.

PKP Energetyka ma być pierwszą spółką z Grupy PKP, która będzie prywatyzowana przez giełdę. Obecnie trwają prace nad prospektem emisyjnym. Ofertę będzie stanowiła przede wszystkim emisja nowych akcji. Niewykluczona jest jednak sprzedaż części istniejących akcji PKP Energetyka przez dotychczasowego właściciela spółki – Polskie Koleje Państwowe SA. Zgodnie z założeniami strategii prywatyzacji dotychczasowy akcjonariusz zachowa dominującą pozycję w akcjonariacie spół-

ki. Według rządowych zapowiedzi PKP Energetyka mogłaby zostać sprywatyzowana jeszcze w tym roku, ale prawdopodobnie zadebiutuje na warszawskiej giełdzie w 2012 r. Inwestorom zaoferowane zostaną jedynie nowo wyemitowane akcje. PKP jeszcze do niedawna rozważała sprzedaż części posiadanych w spółce udziałów [www.bankier.pl].

Literatura

- Leksykon prywatyzacji*, PWN, Warszawa 1998.
- Nalepka A. [1998], *Zarys problematyki restrukturyzacji przedsiębiorstw*, Antykwa, Kraków.
- Raport Roczny Grupy PKP SA za rok: 2005, 2006, 2009.
- Raport Roczny Spółki „PKP Energetyka” za rok 2006.
- Raport Roczny PKP Energetyka SA za rok 2009 i 2010.
- Sapijaszka Z. [1997], *Restrukturyzacja przedsiębiorstw. Szanse i zagrożenia*, PWN, Warszawa.
- Seruga W., Pabiańczyk J. [2006], *Elektryfikacja PKP na przełomie wieków XX i XXI*, ZPW, Warszawa.
- Skowronek C. [1997], *Restrukturyzacja przedsiębiorstw i jej wpływ na efektywność gospodarowania*, Wyd. UMCS, Lublin.
- Smoleński Z., Urban R. [1993], *Jak restrukturyzować przedsiębiorstwa*, CIM, Warszawa.
- Ustawa z dnia 8 września 2000 roku o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (DzU nr 84, poz. 948).
- www.bankier.pl [11.08.2011].
- www.pkpenergetyka.pl [15.08.2011].

RESTRUCTURING IN PKP ILLUSTRATED BY THE CASE OF PKP ENERGETYKA SA

Summary: The article presents the general process of restructuring PKP Energetyka and its individual stages. The company belongs to PKP SA. Group but is a separate legal entity. The article also presents the nature and types of restructuring, together with the results of this process in PKP. Additionally, characteristics as well as legal and organizational changes of the company were presented, and a brief analysis of selected aspects of activities and finances of PKP Energetyka company was conducted. The summary contains information concerning the company that will most probably be privatized in 2012 as the first one of the PKP Group.

Keywords: restructuring, companies, railway infrastructure, energy production.